

дозволу на проведення такої операції, або із порушенням порядку отримання дозволу вагітної жінки (її законного представника) та згоди чоловіка, за яким презумується батьківство, а також давання згоди вагітною жінкою на проведення штучного переривання вагітності у закладі охорони здоров'я, але з порушенням законних строків проведення, –

– карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста до двохсот сорока годин, або виправними роботами на строк до двох років».

Литвинова О. О., курсант 3-го курсу
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ «РОЗБЕЩЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ» У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Кожне цивілізоване суспільство повинно забезпечити безпеку своїм громадянам. А також визначити як першочергове завдання – захист дітей і підлітків від різних негативних проявів сучасного життя, тому що неповнолітні завжди є найменш захищеними. Соціально-правовий захист дитинства є одним з основних показників рівня розвитку суспільства, його цивілізованості і перспективності.

У наш час сексуальне насилля над дітьми стало однією з найскладніших проблем. Все частіше об'єктом злочинної поведінки стає їх статева недоторканість, фізичний та психічний розвиток. Особливо негативний вплив на їх психологічний розвиток здійснюють ЗМІ, Інтернет.

Неоднозначність наукових підходів у визначенні поняття «розбещення неповнолітніх» створює труднощі при кваліфікації діянь. Тому потрібно з'ясувати, що саме, ми розуміємо під поняттям «розбещення неповнолітніх».

У працях фахівців з кримінального права зустрічаються різноманітні терміни, які характеризують механізм поведінки у ставках злочинних проти неповнолітніх, зокрема: «розбещення», «розпусні дії», «сексуальне зловживання», «сексуальна експлуатація», «дії сексуально характеру» тощо.

Так деякі науковці вважають, що розпусні дії не переслідують мети сексуального задоволення, а орієнтовані на свідомість неповнолітнього, на його моральне розбещення. Натомість Пудовочкін Ю. Е., вважає що вчиняючи такі дії винна особа намагається, перш за все, задовольнити власні хворобливі потреби сексуального змісту, реалізувати потаємні бажання та отримати фізичне та психічне задоволення [1, с. 219].

А. Н. Ігнатов іменує такі злочини – «злочини проти моральності». Таке трактування зумовлене тим, що зазначені злочини являють собою грубе порушення норм моралі, є крайнім проявом аморального поведіння [2, с. 8]. Хоча в той же час більшість науковців вважають, що називати статеві злочини «злочинами проти моральності» невірно. Поняття моральності набагато ширше статевої моралі, що є тільки однією з її сторін. Через те, що розглядуваний злочин порушує статеві інтереси потерпілого, їх доцільніше називати «статевими», тим більше, що цей термін достатньо закріплений у науці.

У свою чергу Д. Фінкельхор, виділяючи одну з трьох категорій сексуальних посягань, трактує цей термін як «сексуальну експлуатацію дітей, зловживання їх безпорадністю для безпосереднього задоволення особистих сексуальних потреб дорослого або в комерційних цілях» [3, с. 46].

Якщо звернутися до історії, то, незважаючи на те, що зараз статеві злочини проти неповнолітніх вважаються тяжкими, у кримінальному законодавстві поняття «розпусні дії» з'явилося відносно недавно. В 1832 р. у французькому законодавстві була започаткована стаття, яка передбачала покарання за розбещення малолітніх, класифікуючи це як «посягання на їх сором'язливість».

Зауважимо, що термін, який використовувався в Кримінальному кодексі 1960 р., а саме «розпусні дії», був не зовсім вдалим, бо створював уявлення, що маються на увазі тільки фізичні сексуальні дії. Хоча термін «розбещення» включає в себе не лише фізичні, а й дії інтелектуального характеру.

З метою вирішення питання, що саме слід розуміти під «розбещення неповнолітніх» необхідно звернутись до кримінальних кодексів деяких іноземних держав, наприклад до канадського, в якому законодавець найбільш ретельно

розробили правові норми відносна сексуального насилля над дітьми. Воно тлумачиться, як зловживання владою дорослим або підлітком, які шляхом примушення або омани намагаються вступити з неповнолітнім у сексуальний контакт, який включає і інцест, сексуальне спонукування, згвалтування і експлуатацію дитини в порнографії і проституції. Термін «сексуальне зловживання», як вважають канадські правники, включає дії від генітального торкання до статевого акту. При цьому вік дитини коливається від немовляти до старшого підліткового, а взаємозв'язок між дитиною і дорослим може бути неіснуючим, як у багатьох випадках непристойного поводження, або ж може бути інтимним, як у випадках інцесту між батьком і дитиною.

Науковці Українського інституту соціальних досліджень, розглядаючи один з підходів до вивчення такої соціальної проблеми, як жорстоке ставлення до дітей, вважають, що сексуальне насилля слід тлумачити, як залучення функціонально незрілих дітей та підлітків до сексуальних дій без їх розуміння та згоди на те. Сюди вони відносять дії, починаючи від спостереження чи присутності під час статевого акту і до безпосереднього залучення дитини у статеві зносини [4, с. 78].

Верховним Судом України було вивчено за спеціальною програмою 120 справ про статеві злочини, в яких потерпілими була 141 неповнолітня особа. Достатньо небезпечним показником було те, що малолітні потерпілі склали значну частину ваги, їх виявилось 32,3%. З них були діти у віці до 3 років, з 3 років до 10 років і з 10 до 13 років. Серед 152 злочинців, які вчинили ці злочини, 22,3% були теж неповнолітніми. Переважна більшість злочинців (49,4 %) була у віці від 18 до 30 років [4, с. 64].

Враховуючи вищесказане, можна зробити висновок, що розбещення неповнолітніх стало однією з найскладніших проблем сучасності. У зв'язку з неоднозначністю поняття «розбещення неповнолітніх» доцільно було б внести до КК України примітку до ст. 156. У ній потрібно вказати, що: розпустні дії – це дії вчинювані з метою задоволення особистих сексуальних потреб суб'єкта злочину, здатні викликати фізичне і моральне розбещення неповнолітніх потерпілих.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пудовочкин Ю. Е. Ответственность за преступления против несовершеннолетних / Ю.Е. Пудовочкин // Юридический центр Пресс. – 2002. – С. 218–222.
2. Игнатов А. Н. Ответственность за преступления против нравственности (Половые преступления) / А. Н. Игнатов. – М. : Юрид. лит., 1966. – 207 с.
3. Асанова Н. К. Руководство по предупреждению насилия над детьми / Н. К. Асанова. – М., 2000. – 112 с.
4. Молодь України: стан, проблеми, шляхи розв'язання / Зб. наукових публікацій Українського інституту соціальних досліджень. – Вип 7. – 1998. – 234 с.

Мачульська Л. В., слухач Волинського відділення навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Проблема охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки формувалась на протязі багатьох десятиріч. Вона обумовлена нестримним розвитком науково-технічного прогресу, а також загальним зростанням кількості населення планети Земля. На всіх етапах свого розвитку людина була тісно пов'язана із оточуючим її світом – довкіллям. Останнім часом у зв'язку з формуванням високоіндустріального суспільства різко посилюється негативний вплив людини на навколишнє природне середовище, значно зріс обсяг такого втручання. Воно стало більш різноманітним за формами і вже зараз загрожує стати глобальною небезпекою для самої людини.

Конституція України закріплює обов'язок держави щодо забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків планетарної Чорнобильської катастрофи та збереження генофонду українського народу. Але успішна реалізація зазначених конституційних положень можлива лише за умови адекватних зусиль як окремої людини, так і всього суспільства в цілому.